

Fredrik Silverstolpe in memoriam

Författaren och forskaren Fredrik Silverstolpe har efter en längre sjukdom avlidit 53 år gammal. Därmed har ytterligare en av de verkliga pionjärerna för svensk homosexuell forskning gått ur tiden.

Fredrik Silverstolpe föddes 1947 i Göteborg men flyttade tidigt med föräldrarna till Stockholm. Han kom ur en gediget akademisk adlig familj, med starka kulturella traditioner. Trots att han gärna framställde sig som icke-akademiker vistades han efter studenten i Djursholms samskola en lång tid vid olika universitet, Stockholms, Uppsala, Göteborgs, Växjö, Uppsala, Lunds, och Hermods-universitetet. Han tog dock akademiska betyg bara i ryska och statskunskap. Vid sidan av de akademiska studierna skaffade han sig emellertid en mycket stor beläsenhet i olika ämnen, bl.a. socialantropologi och historia.

Under uppsalaliden kom han genom radikala kretsar att engagera sig i Förbundet Kommunist och dess tidning *Arbetarkamp*. I samband med en anställning vid AB BAHCOs verkstäder i Enköping framträdde han också som drivande strejkledare, vilket ledde till hans avskedande.

Strax innan han flyttade tillbaka till Göteborg skaffade han sig yrkesutbildning som grafiker, i en önskan att verkligen stå på verkstadsgolvet. Han engagerade sig i fortsättningen starkt för *Arbetarkamp*, vilket gav upphov till hänfulla artiklar i KFMLr:s konkurrerande, homosexualitetsfientliga tidskrift *Proletären* om "adelsmannen som tror att han är en arbetare". I Göteborg anslöt han sig också till den socialistiska organisationen Röda Bögar och började engagera sig i den nya radikaliserade gay-rörelsen, t.ex. Homosexuella socialister. Han hörde till de aktivister som på 1970-talet hävdade att RFSL måste ställa krav på staten. Hans viktigaste insats som aktivist inom denna rörelse var när han 1979 lyckades förvandla en vanlig demonstration till en formell ockupation av Socialstyrelsen. Detta ledde som bekant till att homosexualitet ströks ur sjukdomsklassificeringen, en viktig etapp på väg till homosexuellas likställdhet i samhället. Sedan han 1980 återupptagit sina studier vid Lunds universitet startade han RFSL Lund och dess bokkafé.

Fredrik Silverstolpes främsta insats är emellertid som ledande föregångsman i Sverige för vad som internationellt brukar kallas Gay and Lesbian Studies. Väl inläst på den under 1970-talet allt mer ökande internationella litteraturen inom området, särskilt vad gäller marxistiskt präglade teoretiker, ägnade han sina

första studier åt ett par tidiga svenska föregångare, filosofen Pontus Wikner och järnbruksarbetaren och sexualforskaren Eric Thorsell. 1978-79, åren innan Thorsells död, gjorde han omfattande intervjuer med denne som först publicerades 1979 i nr 4 av den av Silverstolpe startade serien "Studier för en socialistisk sexualpolitik" och därefter i biografin "En homosexuell arbetares memoarer" 1981. Pontus Wikners av hänsyn till familjen länge opublicerade teoretiska och självbiografiska skrifter presenterade Silverstolpe analytiskt vid den första stora forskningskonferensen 1983 vid Universiteit van Amsterdam, "Among Men, Among Women", i essän "Upon the diversity of love". År 1987 utgav han Wikners "Kulturens offerväsen" i en vetenskaplig utgåva, och återkom till Wikner bl.a. i "Sympatiens hemlighetsfulla makt" 1999 och tidskriften *lambda nordica* samma år.

Under sina studier i den internationella teoretiska litteraturen tog han starkt intryck av de franska teoretikerna Michel Foucault och Guy Hocquenghem och den engelske sociologen Jeffrey Weeks, som tillsammans med Weeks kollega Mary McIntosh kan sägas introducerat den konstruktivistiska tolkningen av homosexualiteten, enligt vilken "den homosexuelle" är en av läkarvetenskapen och det kontrollerande samhället under slutet av 1800-talet konstruerad kategori eller roll. Fredrik Silverstolpe kan sägas ha introducerat konstruktivismen som ledande teori i Sverige och gav också 1981 ut en översättning av den marxistiske teoretikern Bob McCubbins "Homosexförtryckets historiska rötter". Han hade tidigt nära kontakt med en rad ledande internationella forskare, kanske främst Jeffrey Weeks, Manfred Herzer i Tyskland och Gert Hekma i Nederländerna.

Hans beundran för Foucault och hans maktteorier gjorde honom emellertid inte okritisk eller dogmatisk, något som drabbat många av de konstruktivistiska forskarna. Vid den stora internationella forskarkonferensen "Homosexuality, Which Homosexuality?" vid Fria Universitetet i Amsterdam 1987 presenterade han essän "Benkert was not a doctor: on the nonmedical origin of the homosexual category in the nineteenth century" (svensk översättning i *lambda nordica* 1997). Essän, i vilken han i polemik med Foucault påvisar att det var de homosexuella själva och inte läkarvetenskapen som skapade den homosexuella diskursen, be-tecknades av den amerikanske historieprofessorn Randolph Trumbach vid avslutningen av konferensen som ett av de allra viktigaste vetenskapliga inläggen.

Som ledande svensk forskare på området fick han också uppdraget att författa artikeln om svenska förhållanden i det stora tvåbandslexikonet "Encyclopedia of homosexuality" 1990. Hans viktigaste insats beträffande svensk homosexualitetsforskning var emellertid det stora verket "Sympatiens hemlighetsfulla makt, Stockholms homosexuella 1860-1960" (1999), som också låg till grund för utställningen "Frisk luft" på Stockholms stadsmuseum 2000-2001.

Med stöd från den kommunala Kommittén för stockholmsforskning bedrev han omfattande källforskning från 1984. Efter fem års arbete måste han på grund av psykisk sjukdom överlåta slutförandet till andra forskare, men kunde efter sin återkomst aktivt medverka vid slutredigeringen.

Som forskare kan han sägas ha kombinerat den grävande journalistens energi, ifrågasättande av traditionella tolkningar och levande språk med stor beläsenhet och förmåga till nyskapande teoretisk analys. Med hjälp av RFSL lyckades han kring 1980 som forskare få tillgång till viktiga hemligstämplade handlingar från Kejse- och Haijbyaffärerna, vilket gav en radikalt ny och sannare syn på dessa omdiskuterade händelser. Han publicerade sina rön första gången 1982 i "Studier för en socialistisk sexualpolitik", men överlät senare sitt källmaterial till andra forskare som slutförde arbetet.

Sedan hans sjukdom förbättrats återkom han med flera viktiga artiklar i *lambda nordica*, den senaste år 2000 i form av en språkvetenskaplig studie av ursprunget till ordet "bög", en fråga som intresserat honom länge. Hans sista tryckta vetenskapliga studie var boken "Homosexualitet i Tredje riket" år 2000, som fick ett mycket gott mottagande. Postumt utkommer hans översättning av Oscar Wildes "The ballad of Reading Gaol", också ett projekt som länge sysselsatte honom.

Fredrik Silverstolpe var en djupt engagerad människa, både som socialistisk politiker, forskare och vän. Han sörjde över att sjukdomen hindrade honom att slutföra mycket av det han förutsatt sig och länge skilde honom från hans gamla vänner. Vi är många, både i Sverige och utomlands, som kommer att sakna hans stimulerande vetenskapliga diskussioner och hans varma om än också krävande vänskap.

Göran Söderström

CALL FOR PAPERS

Farväl heteronormativitet

Omförhandlat genus: forskning om Lesbiska, Gay, Bi, Trans och Queer utmanar samhällets heteronormativitet.

Tvåvetenskaplig konferens 23-25 maj 2002, Humanisten, Göteborgs universitet. Inom den nordiska forskning som problematiserar heteronormativitet har nya beteckningar börjat dyka upp. Men vad innebär det nya? Har det i grunden skett några perspektivskiften? Vilka i så fall?

Konferensen inbjuder alla intresserade att presentera sin forskning, bland annat för att genomlysna den begreppspluralism som råder. Vad innebär till exempel queer-feminism, LGBTQ och bi-studier?

I Göteborg hölls 1995 en konferens som bröt den akademiska tystnaden kring homosexualitet i Sverige. Ur det som då kallades för homosexualitetsforskning har mycket nytt vuxit fram. Nu, sju år senare, avser vi att summera vad som vunnits och tillsammans med inbjudna internationella föreläsare lägga ut kompassriktningar för de vägar den framtida forskningen kan tänkas ta.

Vi inbjuder intresserade att före den 1 oktober sända in abstracts på maximalt 300 ord. Abstracts liksom papers kan skrivas på något nordiskt språk eller engelska. På grundval av föreslagna ämnen och frågeställningar kommer vi att sätta samman workshops och formulera den allmänna inbjudan till konferensen som komma att sändas ut i november 2001.

Redan nu har vi flera områden, som hälsa och livsstil, sexuella utopier, historiska studier och begrepp inom genusfältet, på önskelistan. Vi kommer även att inbjuda politiker och andra med övergripande ansvar som till exempel HomO. Vi hoppas efter konferensen kunna publicera ett urval inlägg i bokform. Ekonomiskt bidrag till konferensen har lämnats av Nationella sekretariatet för genusforskning och Folkhälsoinstitutet. Detaljer om registrering, kostnader, möjligheter till bidrag m.m. kommer att lämnas då anmälan sänds ut i november.

Arrangörer: Institutionen för genusvetenskap och Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet, Sveriges Förenade Gaystudenter, Benny Henrikssons Minnesbiblioteks Nätverk och Nationella sekretariatet för genusforskning.

Hjälpt gärna till att sprida denna inbjudan till alla som du kan tänka dig skulle vara intresserade av att delta med ett inlägg vid konferensen.

Sänd abstract, före den 1 oktober, som en del av ett e-mail till:
lgbtq@genus.gu.se.

Förfortlöpan information se konferensens hemsida:
www.genus.gu.se/lgbtq.

VÄLKOMMEN!